

Aprob,
Avocatul Poporului,

Renate Weber

RAPORT
privind vizita efectuată la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică
Sasca Mică, județul Suceava

Sumar:

Prezentul raport, întocmit ca urmare a vizitei la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sasca Mică, județul Suceava are ca obiect verificarea condițiilor de cazare și tratament din unitate și este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

1. Cadrul general și organizarea vizitei.
2. Constatările rezultate din vizita efectuată.
3. Recomandări.

1. Cadrul general și organizarea vizitei

Prin Legea nr. 109/2009, România a ratificat Protocolul opțional (denumit în continuare OPCAT), adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului îndeplinește atribuțiile de Mecanism Național de Prevenire a torturii (MNP), conform prevederilor OPCAT, monitorizând în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate. În acest sens, MNP poate vizita, anunțat sau inopinat, locurile în care persoanele sunt private de libertate, în sensul art. 4 din OPCAT.

Având în vedere situația excepțională cu care s-a confruntat România în contextul pandemiei de coronavirus, a fost necesară aplicarea unor măsuri ferme pentru combaterea răspândirii COVID-19, iar MNP, ca entitate implicată în monitorizarea condițiilor de viață și a tratamentului aplicat persoanelor aflate în locuri de detenție, a urmărit permanent respectarea prevederilor legale și a standardelor naționale și internaționale în materia respectării drepturilor fundamentale, precum și interzicerea torturii și a altor rele tratamente.

În aplicarea principiului "do no harm", la nivelul instituției Avocatul Poporului efectuarea vizitelor de către reprezentanții MNP în forma clasică (prezența fizică a membrilor echipei de vizitare în unitate) a fost suspendată, începând cu data de 19 octombrie 2020.

Având în vedere prevederile art. 19 din OPCAT care precizează că: "Mecanismele naționale de prevenire au cel puțin următoarele atribuții: a) examinarea în mod regulat a tratamentului aplicat persoanelor private de libertate în locurile de detenție în sensul art. 4 [...]", precum și precizările Subcomitetului ONU din Avizul adoptat în cadrul celei de-a 40-a Adunări (10-14 februarie 2020) conform căreia "MNP-urile sunt libere să stabilească modul în care consideră că pot răspunde cel mai bine provocărilor pe care le prezintă pandemia în zonele lor de competență. MNP-urile ar trebui să-și adapteze metodele de lucru pentru a face față situației cauzate de pandemie pentru a proteja publicul, personalul din centrele de detenție, deținuții și pe ei înșiși", a fost aprobată efectuarea vizitei, prin folosirea unor metode alternative, printre care menționăm: solicitare copii documente, contactarea conducerii unităților vizitate în scopul purtării unor discuții prin e-mail/telefonic/skype, aplicarea unor chestionare beneficiarilor și personalului angajat, purtarea unui dialog cu beneficiarii și cu personalul unității prin telefon, prin e-mail sau pe skype.

În temeiul OPCAT, precum și a art. 4, art. 16 alin. (1), art. 35 lit. a) și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, coroborate cu dispozițiile Ordinului Avocatului Poporului nr. 134/2019 privind aprobarea împuternicirilor și ordinelor de deplasare în scopul realizării anchetelor și vizitelor, în perioada 08.12.2020-16.12.2020, a fost efectuată o vizită la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sasca Mică, județul Suceava având ca obiective consolidarea protecției persoanelor aflate în locuri de detenție împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante, precum și verificarea altor aspecte cu relevanță pentru activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție. care pot apărea în timpul vizitei.

Echipa de vizitare a fost formată din: doamna (jurist), domnul Tarnovețchi (medic) și domnul (asistent social), consilieri ai Centrului Zonal Bacău al instituției Avocatul Poporului, precum și domnul reprezentant al organizației neguvernamentale Asociația Romilor Creștini "Calea, Adevărul și Viața" Bacău.

Pe tot parcursul vizitei a existat un dialog permanent cu reprezentanții Centrului de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sasca Mică, județul Suceava, membrii echipei de vizitare apreciind disponibilitatea acestora de a furniza informațiile și documentele necesare atingerii obiectivelor vizitei.

2. Constatările rezultate din vizita efectuată.

Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sasca Mică, județul Suceava este o instituție de interes public, fără personalitate juridică, aflat în subordinea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Suceava.

Este o unitate de asistență socială, a cărei activitate are ca obiectiv asigurarea condițiilor unei vieți individuale și sociale normale pentru persoanele cu nevoi speciale, încercând să asigure acestora un climat familial pentru satisfacerea nevoilor individuale, prin derularea unui program individual de recuperare, reabilitare și integrare a acestora în societate.

Centrul funcționează conform prevederilor cadrului general de organizare și funcționare a serviciilor sociale, reglementat de Legea nr. 292/2011, cu modificările ulterioare, iar standardul minim de calitate aplicabil este Ordinul nr. 82 din 16 ianuarie 2019 privind aprobarea standardelor specifice minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități.

Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică este amplasat în satul Sasca Mică, comuna Cornu Luncii, județul Suceava, la circa 12 km de municipiul Fălticeni. La data efectuării vizitei, centrul avea o capacitate de 390 locuri, fiind prezenți 336 de beneficiari, ceea ce reprezenta un grad de ocupare de 85,89%.

Unitatea a fost înființată în anul 1962 ca un Cămin Spital primind în timp diferite denumiri, iar în anul 2002 devine centru de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică, conform prevederilor Legii nr. 519/2002 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 102/1999 privind protecția specială și încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap. Deși capacitatea centrului nu era depășită la momentul efectuării vizitei, numărul foarte mare de rezidenți, cât și patologia complexă și severă a majorității beneficiarilor, reprezintă motive întemeiate pentru reorganizarea centrului, proces în urma căruia o mare parte dintre rezidenții Centrului Sasca Mică vor fi mutați în locuințe protejate.

Cu privire la acest aspect, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Suceava a înaintat spre avizare Autorității Naționale pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții, Planul de restructurare pentru Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sasca Mică. Scopul planului este identificarea de servicii alternative pentru rezidenții centrului, astfel încât capacitatea să se reducă la 50 locuri, conform prevederilor Ordonanței de urgență nr. 69/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap. **Membrii echipei de vizitare consideră necesar să se continue demersurile pentru implementarea Planului de restructurare pentru Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sasca Mică, astfel încât activitatea centrului să se desfășoare conform obiectivelor stabilite în vederea recuperării, educării, instruirii, adaptării și integrării sociale a beneficiarilor.**

Organigrama centrului cuprindea la data efectuării vizitei 279 posturi, din care 2 posturi de conducere, fiind angajate 241 de persoane, dintre care aproximativ 80 cu studii superioare, majoritatea urmând studiile superioare în timpul activității lor la centru.

Cu privire la posturile vacante, din informațiile furnizate de către personalul centrului a reieșit că erau neocupate 38 de posturi, printre care menționăm: medic – 2; asistent medical – 3; infirmier – 18; psiholog – 1; educator – 1; instructor de educație – 1.

Având în vedere acest aspect, precum și numărul mare de beneficiari, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersurile legale pentru angajarea personalului de specialitate pe posturile vacante, astfel încât să poată fi asigurate beneficiarilor servicii sociale și medicale corespunzătoare. Totodată, având în vedere rolul psihologului în îmbunătățirea proceselor psihice (memorie, limbaj) și a stării psiho-emoționale a beneficiarilor, membrii echipei de vizitare consideră necesară luarea de urgență a măsurilor pentru asigurarea asistenței psihologice, fie prin ocuparea postului vacant de psiholog, fie prin contractarea serviciilor unui psiholog.

Beneficiarii serviciului social erau persoane adulte cu dizabilități psihice și motorii, cu vârsta cuprinsă între 19-84 ani, cu abilități medii, care erau dependente sau aveau nevoie de sprijin,

majoritatea cu domiciliul/reședința în județul Suceava, precum și în alte județe. Admiterea în centru se făcea în baza dispoziției de admitere, eliberată de către Comisia de Evaluare a Persoanelor Adulțe cu Handicap din cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Suceava.

Cazarea beneficiarilor se realiza în două clădiri rezidențiale:

1. Casa Erika, cu o suprafață totală de 2006 m², compusă din trei niveluri (P+2), precum și mansardă;

2. Casa Oskar, cu o suprafață totală de 969 m², compusă din două niveluri (P+1).

Dormitoarele beneficiarilor erau organizate separat pentru bărbați și femei, fiind dotate cu 3-7 paturi.

De asemenea, exista un pavilion administrativ cu o suprafață totală de 193 m² cu birouri, sală de ședință și grupuri sanitare, două magazine de alimente (beci), pavilion vizitatori cu o suprafață totală de 300 m², spălătorie + uscătorie cu o suprafață totală de 475 m², magazie pentru donații cu o suprafață totală de 127 m², cantină cu o suprafață totală de 554 m², clădirea centralei termice, atelier fitoterapie cu o suprafață totală de 81 m² cu două camere de prezentare produse, o minibucătărie, un hol și o cameră de zi, depozit pentru combustibil, garaj, morgă cu o suprafață totală de 24 m², clădiri ateliere de ergoterapie și întreținere (țesătorie, tricotaje, croitorie, cizmărie, lumânări, mecanică, tâmplărie).

Referitor la acordarea asistenței medicale, serviciile de medicină primară erau asigurate de către un medic de medicină generală angajat cu jumătate de normă și de către un medic de familie pe a cărui listă de pacienți se regăseau o parte dintre beneficiari. Nu existau colaborări cu alți medici (psihiatri sau neurologi), în cazul necesității consultului de specialitate beneficiarii fiind transportați la cabinetele medicale respective. Medicii de specialitate care aveau în evidență beneficiarii erau consultați și telefonic cu privire la diversele situații medicale apărute. Din informațiile oferite de conducere, existau unii medici psihiatri care, deși nu aveau contract de colaborare, se deplasau în mod voluntar în cadrul centrului pentru a urmări evoluția pacienților. Centrul avea angajați 41 de asistenți medicali, a căror activitate se desfășura în ture de 12 ore, fiind asigurată permanența în asistența medicală. Exista un deficit de personal medical, fiind vacante 2 posturi de medic, 3 posturi de asistent medical și 18 posturi de infirmieri. În aceste condiții, **echipa de vizitare consideră necesar ca centrul să întreprindă demersurile necesare pentru ocuparea posturilor vacante din statul de funcții.**

Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihică Sasca Mică avea Autorizație Sanitară de Funcționare emisă de Direcția de Sănătate Publică Suceava, dar aceasta nu era vizată pe anul 2020. Referitor la acest aspect, membrii echipei de vizitare apreciază că echipa de management a centrului trebuie să aibă în vedere obținerea avizelor necesare funcționării centrului, cu respectarea cadrului legal. De asemenea, conducerea a pus la dispoziția echipei de vizitare un Document de Înregistrare Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor cu privire la obiectivul Cantină, pentru următoarele activități: recepția și depozitarea materiilor prime de origine animală și nonanimală, prepararea de meniuri și servirea mesei.

Centrul avea ca dotări medicale două cabinete, câte unul pentru fiecare pavilion, care funcționau ca și cameră de gardă, precum și un spațiu dotat cu mobilier, dulapuri pentru medicamente, masă consultații, precum și instrumentar medical (tensiometru, glucometru, stetoscop, termometre etc.), aparat de urgență, fiind astfel respectate prevederile legale cuprinse în Ordinul Ministerului Muncii și Justiției Sociale nr.82/2019 privind aprobarea standardelor minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități, Anexa nr.1, Modulul 1, Managementul serviciului social, Standardul 4, Asistența pentru Sănătate, punctul 8 "Centrul Rezidențial dispune de cabinet de consultații ce deține dotările minime necesare...".

Din verificarea documentelor medicale s-a reținut că principalele afecțiuni neuropsihice erau: schizofrenia, oligofrenia, demența, tulburările de personalitate, iar ca tulburări de natură neurologică erau epilepsia, encefalopatiile, precum și diverse forme de pareză. Din punct de vedere somatic principalele diagnostice, în urma examinării consulturilor medicale, au fost cele respiratorii superioare, cele digestive și cele cutanate. Erau 3 cazuri de beneficiari cu diabet zaharat de tip I, precum și un număr de circa 25 de pacienți cu tuberculoză pulmonară în antecedente. Au existat și

cazuri de acutizare a afecțiunilor medicale cronice cu care erau diagnosticați beneficiarii. La momentul efectuării vizitei erau internați 41 de beneficiari imobilizați la pat sau care necesitau fotoliu rulant. Dintre aceștia, un număr de 30 beneficiari se deplasau cu ajutorul fotoliului rulant, fiind ajutați de personalul centrului, iar 11 se deplasau cu ajutorul cârjelor. De asemenea mai erau 89 de beneficiari care prezentau incontinență urinară, precum și un beneficiar purtător de sondă urinară.

Situația epidemiologică de la acest centru a fost în atenția Direcției de Sănătate Publică a județului Suceava. În urma solicitării adresate de echipa de vizitare, conducerea centrului a arătat faptul că a existat o perioadă de carantină între 11.04.2020 și 02.06.2020 ca urmare a apariției unui focar de infecție SARS-CoV2. S-au realizat testări care au fost efectuate gradual, după ieșirea din carantină. Personalul a fost împărțit în ture a câte 14 zile, centrul asigurând în aceasta perioadă nevoile de cazare și masă ale angajaților. În total au fost verificați 367 de beneficiari și 279 de salariați din care au rezultat pozitivi 246 de beneficiari și 85 de salariați. Au existat doi pacienți infectați cu COVID-19 care au fost internați la Spitalul Județean de Urgență "Sf. Ioan cel Nou" Suceava, care nu au răspuns la tratamentul inițial prescris de medicul de familie, prezentând o simptomatologie persistentă și care au decedat în urma acestei infecții. Aceștia erau în evidență și cu alte afecțiuni (unul cu o afecțiune pulmonară, iar celălalt cu cancer). În urma anchetei efectuate de Serviciul de Supraveghere și control al bolilor transmisibile din cadrul DSP Suceava, s-a hotărât ca personalul medico-sanitar și de îngrijire să fie internat la Spitalul "Sf. Ioan cel Nou" Suceava și la Spitalul "Sf. Cosma și Damian" din Rădăuți, iar beneficiarii să urmeze tratamentul specific sub îndrumarea medicului de familie și a medicului din centru. Ținând cont de faptul că toți beneficiarii au urmat tratament medicamentos, au luat suplimente cu vitamine și dietă adecvată, s-a convenit ca aceștia să rămână în centru pentru că se simt mai bine în mediul lor. Au fost separați beneficiarii pozitivi de cei negativi, s-a efectuat dezinfecție generală de către Direcția de Sănătate Publică Suceava, s-au creat circuite separate, au fost folosite lămpi UV mobile, au fost aerisite spațiile, etc. La momentul controlului realizat de Direcția de Sănătate Publică Suceava, pe 15.06.2020 nu mai erau beneficiari sau angajați pozitivi. Cu privire la măsurile luate pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei COVID-19, conducerea centrului a indicat următoarele proceduri care erau urmate cu acest scop:

- personalul angajat suspect cu COVID-19 era consultat de medicul de familie care decidea continuarea activității sau autoizolarea, anunțându-se Direcția de Sănătate Publică Suceava și solicitarea testării; personalul confirmat se carantina la domiciliu, iar în cazul agravării simptomelor se mergea la spital;

- beneficiarii confirmați cu COVID-19 erau izolați în camere special amenajate (izolatoare), dotate corespunzător, cu anunțarea DSP Suceava, a medicului de familie și a persoanei responsabile cu coordonarea activităților de prevenire și control a infecției SARS- CoV 2 din cadrul centrului;

- s-au creat circuite pentru reducerea eventualei supraaglomerări la nivelul cantinei, s-au adaptat activitățile din planul personalizat al beneficiarului care să permită păstrarea unei distanțe fizice de cel puțin 1.5 m;

- beneficiarii erau testați anti COVID-19 de 2 ori pe lună.

Ca urmare a prezenței focarului de SARS-CoV 2 la nivelul centrului, echipa de vizitare consideră necesară realizarea unui control medical a tuturor persoanelor care au prezentat infecție cu noul coronavirus (beneficiari și angajați) cu scopul asigurării unei bune stări de sănătate.

La dispoziția echipei de vizitare au fost puse mai multe documente cu caracter medical. Astfel, exista un Registru de consultații la medicul de familie în care erau înregistrate 288 de vizite în luna octombrie 2020, în urma cărora pacienții primeau rețete sau bilete de trimitere la medicii specialiști. A fost, de asemenea, studiat Registrul de consultații medicale la medicii specialiști în care erau înregistrate: specialitatea în care era acordată consultația medicală, precum și tratamentul indicat, **nefiind însă completată și ordinea de numerotare a cazurilor.**

Documentele medicale cuprindeau și dosarul medical al beneficiarului. Din studierea dosarelor unor beneficiari s-a constatat faptul că acestea cuprindeau: foaie de observație clinică

generală, acord informat al beneficiarului, fișă de monitorizare a stării de sănătate unde erau notate date despre temperatură, saturația de oxigen a sângelui, eventual tensiunea arterială, foaie de medicație, precum și alte documente – bilete de trimitere, scrisori sau rețete medicale. Referitor la acordul informat al beneficiarului, acesta era un document care conținea datele pacientului și semnătura acestuia sau a reprezentantului legal, **dar fără descrierea eventualului act medical, astfel încât nu erau respectate normele legale cuprinse în Ordinul Ministerului Muncii și Justiției Sociale nr.82/2019 care prevăd necesitatea întocmirii unui formular de consimțământ al beneficiarului/reprezentantului legal pentru îngrijire și tratament în situații excepționale.** Astfel, membrii echipei de vizitare consideră necesară întocmirea formularului de consimțământ al beneficiarului/reprezentantului legal pentru îngrijire și tratamente medicale în situații excepționale, în conformitate cu normele legale.

Exista în cadrul centrului o condică de prescripții medicamente și materiale sanitare cu semnătura și parafa medicului, precum și a persoanei care a eliberat și a celei care a primit respectivele produse. Funcționarea farmaciei centrului era asigurată de către o asistentă medicală. Registrul de tratamente cuprindea în luna octombrie un număr de 502 proceduri. Erau indicate tratamentele efectiv efectuate, precum și numele persoanei care supraveghea administrarea acestora. Marea majoritate a beneficiarilor primeau tratamente de lungă durată pentru afecțiunile psihiatrice și neurologice cronice. Erau scheme de tratament care cuprindeau mai multe medicamente în care exista cel puțin o substanță activă psiho sau neurotropă, toate acestea putând determina multiple efecte secundare. **Având în vedere aceste aspecte, echipa de vizitare consideră necesară o monitorizare atentă a beneficiarilor din punct de vedere a posibilelor efecte adverse ale medicației administrate.**

Consemnările din rapoartele de gardă pe luna octombrie cuprindeau date despre evoluția pacienților, tratamentele aplicate, descrierea episoadelor de agitație psihomotorie sau a crizelor epileptice. **Din studierea acestora s-au identificat cazuri în care unora dintre beneficiarii care prezentau agitație psihomotorie cu fenomene de autoagresiune li se administra tratament sedativ (diazepam injectat intramuscular), fără a rezulta din raport și anunțarea medicului cu privire la aceste aspecte. Aceleași situații se întâlneau și în cazurile de crize epileptice când erau administrate tratamente injectabile intramusculare, dar fără a rezulta încunoștințarea unui medic despre acestea. Echipa de vizită consideră necesar ca inițierea unor tratamente medicale să fie făcută cu informarea unui medic, având în vedere posibilele efecte secundare ale tratamentului precum și situația generală de sănătate a beneficiarilor.** De asemenea, din studierea rapoartelor de gardă s-a constatat faptul că se exercita un control asupra beneficiarelor de sex feminin cu scopul evitării sarcinilor nedorite. Referitor la acest aspect, din relatările conducerii centrului a rezultat că un număr de 56 de persoane cu vârsta între 20 și 50 de ani primeau anticoncepționale și erau prezentate trimestrial la medicul de planificare familială, care le stabilea tratamentul. Fiecare beneficiară exprima un acord informat referitor la această procedură, acesta regăsindu-se în foaia de observație clinică. La sfârșitul fiecărui raport de gardă se regăseau semnăturile cadrelor medicale care au asigurat serviciul.

Exista un registru de urgențe în care erau consemnate apelurile la numărul 112, cu 37 de astfel de solicitări în anul 2020. Motivele principale constau în: stări de agitație psihomotorie, traumatisme, hipertensiune arterială, dureri abdominale, testări COVID-19, alterări ale stării de conștiință, schimbare sondă urinară etc. Pacienții erau transportați la spitalele din Fălticeni, Suceava sau la Secția de Psihiatrie Burdujeni a Spitalului Județean Suceava.

Au fost studiate și registrele de evidență a episoadelor de agitație psihomotorie în care erau consemnate date despre aceste evenimente, cu indicarea datei producerii, a numelui beneficiarului, descrierea episodului, a cauzei și a măsurilor luate. Era înregistrat un număr de 136 astfel de situații de la începutul anului și până la data efectuării vizitei. În luna octombrie au fost 14 asemenea cazuri, iar în luna noiembrie 8 cazuri. **În urma studierii acestor documente s-a constatat faptul că în cazul unui registru nu era completat numărul curent al fiecărui caz înregistrat și de asemenea lipsea în unele situații descrierea cauzei producerii episodului de agitație psihomotorie.** Erau consemnate episoade de auto și heteroagresiune, agresivitate verbală, chiar și un caz al unui

beneficiar care a sărit de la etajul al doilea (și care a fost transportat la spital, ulterior revenind în centru). Din relatările conducerii centrului a reieșit faptul că nu erau folosite metode de contenție sau de izolare pentru controlul episoadelor de agitație psihomotorie, deoarece nu era nevoie să se aplice această procedură. Din acest motiv, nu existau în cadrul centrului dispozitive sau echipamente care ar fi putut fi folosite în acest scop. De asemenea, **conducerea centrului a relatat în cadrul discuțiilor cazul unui pacient care a prezentat multiple episoade de heteroagresiune pentru care s-au inițiat demersuri pentru a fi transferat la o altă unitate specializată în tratamentul acestor cazuri, dar nu se reușise acest lucru. Astfel, supravegherea acestui pacient era asigurată în continuare în cadrul centrului, fiind însă necesară alocarea unor resurse umane suplimentare. Echipa de vizitare apreciază că este necesară o reevaluare a situației medicale a beneficiarului pentru a se stabili dacă sunt întrunite condițiile tratării acestuia în centru, sau se impune identificarea unui serviciu medical specializat în această patologie.**

Centrul avea angajat maseur, astfel se puneau la dispoziția beneficiarilor servicii de fizioterapie, existând echipamente cu ajutorul cărora erau asigurate: masaje, electroterapie, magnetoterapie, proceduri cu folosirea ultrasunetelor sau a laserului etc. În anul 2020 au fost efectuate tratamente de fizioterapie unui număr de 141 de beneficiari.

A fost efectuat și un număr de 365 de vaccinări antigripale beneficiarilor, încă din luna septembrie 2020 .

A fost studiat registrul de decese pe anul 2020 care cuprinde un număr de 8 cazuri. Din acestea, 5 decese s-au produs în cadrul centrului, 2 la Spitalul Județean Suceava și un deces s-a produs la Spitalul din Fălticeni, majoritatea fiind persoane cu vârste înaintate. În registru erau notate data și ora când a survenit decesul. În răspunsul primit de la conducerea centrului se menționează că în două situații cauza decesului a reprezentat-o infecția cu noul coronavirus.

Centrul rezidențial asigura alimentația beneficiarilor, dispunând de spații cu destinația de bucătărie, oficiu, cămară, instalații de gătit, frigider, congelator, hotă, mașină de spălat vase. De asemenea, centrul deținea o sală de mese funcțională. Erau asigurate 3 mese/zi și gustări între mesele principale. Beneficiarii cu grad de autonomie ridicat serveau masa în sălile de mese, supravegheați de personalul de serviciu, iar cei cu dificultăți de deplasare serveau masa în dormitoare. Meniurile erau afișate zilnic existând un meniu comun, iar în cazul celor diagnosticați cu afecțiuni medicale acesta era adaptat în funcție de recomandările primite. Spre exemplu, examinând în mod aleatoriu meniul unei zile din luna octombrie 2020, s-a constatat faptul că din 364 de beneficiari prezenți un număr de 250 primeau meniul comun, iar un număr de 114 beneficiau de meniul de regim. Acesta din urmă avea un număr de calorii mai redus și era adaptat diverselor probleme de sănătate întâlnite. Meniul comun cuprindea la micul dejun: pâine, șuncă presată, ou fiert, cașcaval, zahăr, lapte cu cacao, la prânz: borș cu afumătură, varză cu costiță afumată, pâine și mere, iar la cină: salată orientală, lapte cu orez și pâine, existând și 2 suplimente constând în napolitane, respectiv pâine cu salam. În cazul beneficiarilor care aveau nevoie de asistență pentru realizarea hrănirii și a hidratării, aceasta se realiza cu ajutorul personalului de serviciu. De asemenea, în cazul beneficiarilor cu tulburări de deglutiție, se realiza administrarea pasată a hranei, existând un număr de 55 de beneficiari care, datorită diagnosticelor și a stării precare de sănătate, erau alimentați în acest fel.

Personalul centrului avea Fișe de aptitudine profesională avizate de medicul de medicina muncii pentru anul în curs.

Referitor la pregătirea personalului cu privire la prevenirea răspândirii COVID-19, conform informațiilor furnizate de către conducerea centrului, au fost efectuate periodic astfel de informări, **însă membrii echipei de vizitare consideră necesar să se continue campania de informare și conștientizare privind măsurile implementate în centru pentru prevenirea răspândirii SARS-CoV-2, prin intermediul ședințelor de consiliere individuală sau de grup, precum și prin intermediul materialelor tipărite (broșuri, flyere).**

Referitor la acordarea asistenței sociale, activitățile de asistență socială erau desfășurate de 4 asistenți sociali care dețineau avize de exercitare a profesiei, și aveau diferite trepte de competență profesională – 1 principal, 2 specialiști, 1 practicant. Activitatea desfășurată de asistenții sociali includea atribuții în procesul de evaluare/reevaluare a beneficiarilor, reprezentarea beneficiarilor în

relația cu alte instituții pentru obținerea unor drepturi, medierea relației cu familia sau cu alte persoane relevante din viața acestora, precum și în organizarea și desfășurarea activităților educaționale sau de terapie. Au fost verificate mai multe documente existente la dosarele beneficiarilor (Fișe de evaluare a beneficiarilor, Planuri personalizate etc.) și s-a constatat că Fișele de evaluare cuprindeau nevoile identificate pe mai multe paliere de interes (asistență medicală, nevoia de servicii psihologice, menținerea/dezvoltarea aptitudinilor cognitive, a deprinderilor zilnice, a deprinderilor de comunicare, de mobilitate etc.), **dar nu conțineau Obiectivele propuse pentru a fi atinse pe termen scurt și mediu și nici serviciile și activitățile recomandate, așa cum prevăd standardele minime de calitate în domeniul protecției persoanelor adulte cu dizabilități. De asemenea, pe unele Planuri personalizate nu se regăseau numele și semnătura managerului de caz, și nici nu erau emise concluzii în urma evaluării beneficiarului. Referitor la aceste aspecte, membrii echipei de vizitare apreciază că procesul de evaluare al beneficiarilor, precum și completarea și implementarea Planului personalizat trebuie să se desfășoare în acord cu prevederile normative în vigoare, respectiv Ordinul Ministerului Muncii și Justiției Sociale nr. 82 din 16 ianuarie 2019 privind aprobarea standardelor specifice minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități, precum și Ordinul nr. 1218/2019 din 9 august 2019 pentru aprobarea Standardelor specifice minime obligatorii de calitate privind aplicarea metodei managementului de caz în protecția persoanelor adulte cu dizabilități.**

Referitor la modul în care activitățile de asistență socială, terapiile și alte activități desfășurate în centru s-au desfășurat în timpul pandemiei de coronavirus, conducerea centrului ne-a informat că, după instaurarea stării de urgență pe teritoriul României, au fost suspendate vizitele de orice fel în centru. Din cauza numărului mare de infectări cu noul coronavirus apărute, în perioada 11.04 – 02.06.2020 Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sasca Mică a intrat în carantină. Asistenții sociali, aflați în carantină în centru, au încurajat menținerea legăturii dintre beneficiari și aparținătorii acestora prin convorbiri telefonice, furnizând informații membrilor familiei cu privire la starea beneficiarilor carantinați, ori de câte ori a fost necesar. De asemenea, pentru soluționarea nevoilor beneficiarilor, asistenții sociali au menținut legătura cu anumite instituții – Judecătoria, spital, Serviciul de evidență informatizată a persoanei etc. Treptat, după depășirea perioadei de carantinare, s-a reluat implementarea recomandărilor din Planurile de intervenție personalizate, iar activitățile au început să se desfășoare conform planificării, în mod individual sau la comun, cu respectarea restricțiilor referitoare la răspândirea virusului SARS – Cov 2. Astfel, în funcție de situație, s-a redus durata desfășurării activităților, s-a impus păstrarea unei distanțe fizice de cel puțin 1,5 m între persoane, s-a stabilit un număr maxim de persoane care pot desfășura activități în comun în aceeași sală, iar sălile au fost aerisite natural, cel puțin o dată la 2 ore. Dispozitivele asistive ale beneficiarilor (fotolii rulante, cârje) au fost dezinfectate de cel puțin o dată pe zi, și nu au fost împrumutate altor persoane. De asemenea, în timpul desfășurării activităților s-a redus, pe cât posibil, utilizarea de reviste, pliante, instrumente de scris, iar la finalizarea activității s-a dezinfectat spațiul de lucru și materialele care au fost utilizate (masă de masaj, instrumente muzicale, tehnologii asistive, bastoane, bare, mingi pentru gimnastică etc.) Pentru o bună informare a beneficiarilor și a personalului cu privire la prevenirea răspândirii virusului SARS – COV - 2, au fost organizate sesiuni de informare și au fost lipite pliante în toate spațiile frecventate de aceștia.

Conform informațiilor puse la dispoziție de conducerea centrului, activitățile terapeutice se desfășurau în atelierele de pictură, sculptură în lemn, pentru fabricarea lumânărilor, tâmplărie, de creație și relaxare etc. Produsele obținute erau expuse, utilizate în centru/alte centre din subordinea D.G.A.S.P.C. Suceava, sau participau la expoziții organizate de D.G.A.S.P.C. Suceava. Activitățile desfășurate în ateliere erau coordonate de personalul de educație și îngrijire al centrului (educatori specializați sau instructori de educație). Beneficiarii participau la activitățile de terapie în baza unei programări, 1-2 ore pe zi, periodic, în funcție de recomandările din Planul personalizat. Centrul dispunea de 3 săli de socializare, relaxare și de petrecere a timpului liber, situate în cele două corpuri de clădire. Din totalul de 334 de beneficiari, 214 erau implicați în activitățile desfășurate în atelierele de terapie, la bibliotecă sau în cluburi.

Existau televizoare în majoritatea camerelor de cazare, dar și pe holurile centrului. De asemenea, centrul avea amenajate două biblioteci. Din numărul total de beneficiari (336), 170 știau să citească, iar 45 dintre ei împrumutau cărți și citeau ocazional sau frecvent. Legat de acest aspect se impune precizarea că doar 190 dintre beneficiari au frecventat cursuri școlare, argumentat de faptul că patologiiile cele mai frecvente printre beneficiari se asociau, de regulă, unui nivel intelectual foarte scăzut.

Referitor la parteneriate și colaborări, Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sasca Mică a beneficiat de sprijinul mai multor instituții și organizații neguvernamentale din țară și din străinătate (Consiliul Local Cornu Luncii, Fundația Bavaria – România, Fundația Bridges – SUA, Chelenge Camp Anglia etc.), dar și de implicarea și sprijinul oferite de persoane fizice, rezultatele colaborărilor concretizându-se în organizarea unor cursuri de formare profesională și specializare pentru angajații centrului schimburi de experiență cu centre cu același profil din Germania, precum și donații constând în ajutoare pentru beneficiari (haine, încălțăminte, alimente etc.), dar și dotări materiale pentru centru.

Au fost verificate registrele centrului și s-a constatat că era întocmit un Registru de evidență a cazurilor de neglijare, violență și abuz, în anul 2020 acesta nefiind completat cu nicio situație. În anul 2019 au fost consemnate 3 situații – *stare de agitație, agresivitate verbală cu amenințări de acte violente și stare conflictuală între beneficiari*, în prima situație apelându-se număr unic pentru urgențe 112, iar celelalte două situații au fost gestionate de personalul centrului. Ulterior, toți rezidenții implicați au beneficiat de consiliere psihologică.

Era întocmit un Registru de evidență a vizitatorilor, în care erau consemnate toate ieșirile și intrările persoanelor în centru, inclusiv transferurile la alte unități sau plecările în familie ale beneficiarilor. Conform informațiilor furnizate de personalul centrului, aproximativ 30% din totalul rezidenților erau vizitați până la apariția pandemiei de SARS – Cov-2 și cam 10% dintre beneficiari plecau ocazional în familie. Cei mai mulți vizitatori ai beneficiarilor erau părinții și frații acestora, dar erau vizitați și de bunici, unchi, mătuși, prieteni etc. Pe fondul restricțiilor impuse de pandemie, dar și din cauza reticenței aparținătorilor, numărul vizitelor a scăzut foarte mult, iar plecările în familie au fost suspendate. În această situație, legătura dintre beneficiari și familie s-a menținut mai mult prin intermediul convorbirilor telefonice sau al apelurilor video pe platformele de comunicare on-line. Conform datelor furnizate, majoritatea beneficiarilor proveneau din familii cu un statut socio-economic precar, de multe ori dezorganizate. În situația beneficiarilor care nu țin legătura cu familia s-au făcut demersuri pentru identificarea membrilor acestora, iar rudele identificate au fost consiliate în vederea reluării sau menținerii legăturii cu beneficiarii dar, de cele mai multe ori, fără rezultat.

Referitor la respectarea drepturilor persoanelor cu dificultăți la deplasare, în centru existau 30 de beneficiari care se deplasau cu ajutorul fotoliului rulant, iar 11 beneficiari se deplasau cu ajutorul cârjelor. Conform informațiilor furnizate de personalul centrului, o parte dintre fotoliile rulante folosite de beneficiari proveneau din donații făcute de organizații neguvernamentale sau de persoane fizice, restul fiind procurate prin intermediul Casei de Asigurări de Sănătate Suceava. Întreținerea fotoliilor rulante se făcea, de cele mai multe ori, în atelierele centrului, dar existau situații când acestea nu se mai puteau repara/recondiționa, fiind propuse pentru casare. Conform datelor primite, **era necesară înlocuirea a 15 fotolii rulante care erau în stare avansată de uzură, dar nu au fost făcute demersuri pentru înlocuirea acestora cu unele noi. Referitor la acest aspect, membrii echipei de vizită recomandă conducerii centrului să efectueze demersurile necesare pentru înlocuirea fotoliilor rulante.** La intrările celor două clădiri ale centrului existau rampe pentru accesul cu fotoliu rulant, dar nu erau instalate bare de susținere pe holuri și nu erau amenajate băi pentru uzul persoanelor cu deficiențe motorii. Astfel, potrivit art. 61 din Legea nr. 448/2016, republicată, privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, *“clădirile de utilitate publică, căile de acces, clădirile de locuit construite din fonduri publice, mijloacele de transport în comun și stațiile acestora vor fi adaptate conform prevederilor legale în domeniu, astfel încât să permită accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap”*. De asemenea, obligativitatea adaptării clădirilor în care sunt ocrotite persoane cu

dizabilități este prevăzută și în Ordinul Ministerului Muncii și Justiției Sociale nr. 82 din 16 ianuarie 2019 privind aprobarea standardelor specifice minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități unde, la Standardul 2 – Găzduire se menționează că *“CR este adaptat corespunzător pentru persoanele cu dizabilități”*. În acest sens, membrii echipei de vizită consideră necesară conformarea la prevederile legale în materia protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități prin amplasarea unor bare de susținere pe holuri și prin amenajarea unor băi folosind accesorii standardizate pentru utilizarea acestora de către persoanele cu deficiențe motorii.

Referitor la respectarea dreptului la viață intimă al beneficiarilor, s-a constatat că în centru era amenajată o cameră intimă, mobilată și dotată corespunzător, cu acces direct la o baie. Utilizarea camerei era solicitată periodic de unii dintre beneficiari, în centru existând 4 cupluri care nu locuiau împreună.

A fost verificată posibilitatea beneficiarilor de a depune sesizări și reclamații în mod anonim și s-a constatat că în centru era amplasată o cutie pentru depunerea sesizărilor și reclamațiilor venite din partea beneficiarilor sau a altor persoane și exista și un registru pentru consemnarea sesizărilor și reclamațiilor. Cutia era deschisă periodic în prezența unei comisii din care făceau parte șeful centrului, asistentul social, precum și 2 beneficiari, iar cu acest prilej se întocmea un proces verbal semnat de toți membrii comisiei. În anul 2020 nu au existat sesizări sau reclamații transmise prin intermediul cutiei, justificat de faptul că beneficiarii preferau comunicarea directă cu angajații și conducerea centrului.

În ce privește instruirea angajaților, a fost studiat Registrul de evidență privind informarea și perfecționarea continuă a personalului care cuprindeau activități cu tematică variată, cuprinzând și comunicări cu privire la măsurile de prevenire și managementul situației generate de infecția COVID-19. Aceste activități erau susținute de șeful centrului, personalul medical sau social al unității și erau consemnate în procese verbale încheiate cu această ocazie.

Spre exemplificare, cele mai multe ședințe aveau ca teme informările referitoare la standardele de calitate minime aplicabile în domeniu, instruirea personalului cu privire la Regulamentul de ordine interioară (ROI) sau cu privire la aplicarea Procedurilor operaționale implementate la nivel de instituție.

Majoritatea echipei centrului a participat la cursuri de pedagogie, psihopedagogie, de comunicare, de control al agresivității, cursurile CAM (cerebralitate, afectivitate, motricitate) și schimburi de experiență cu alte instituții de profil.

Datorită colaborării centrului cu alte organizații non-guvernamentale, atât din țară, cât și din străinătate, un număr de aproximativ 65 de angajați de diferite specialități au urmat cursuri de psihopedagogie la centrele de asistență socială din Landul Bavaria – Germania, cursuri care au contribuit la implementarea și dezvoltarea în România a modelului german al centrelor gazdă.

Conform informațiilor furnizate de către personalul centrului, în fiecare an colaboratorii din Germania țin cursuri cu aplicații practice în cadrul centrului, pe diferite teme de interes în domeniul asistenței sociale. De exemplu: “Curs Pedagogia evoluționistă” la care a participat personalul de specialitate al centrului și anume: psihologi, asistenți sociali, instructori de educație, educatori; “Curs Poftă bună!” la care au participat infirmierii centrului și asistenții medicali, pentru a înțelege trăirile emoționale ale beneficiarilor cu deficiențe senzorio-motorii; “Curs Managementul stresului în instituțiile pentru persoanele cu dizabilități” la care a participat o parte din personalul centrului care lucrează direct cu beneficiarul; “Curs Identitatea – cine sunt eu”. Pentru fiecare participant la curs au fost eliberate certificate de participare, s-au întocmit procesele verbale cu liste și semnăturile celor care au participat.

Referitor la chestionarele aplicate beneficiarilor, personalului și conducerii centrului, analiza răspunsurilor oferite de beneficiari a relevat faptul că aceștia erau mulțumiți de condițiile de cazare și de hrană, dar și de atitudinea pe care membrii personalului o afixau față de aceștia. Toți respondenții au declarat că au fost informați cu privire la regulile și procedurile speciale pentru prevenirea și combaterea pandemiei de COVID-19. De asemenea, angajații care au răspuns întrebărilor chestionarului s-au declarat mulțumiți de natura relațiilor cu managerul instituției,

precum și de condițiile de muncă și măsurile implementate pentru prevenirea combaterea pandemiei de Covid – 19.

3. Recomandări.

Având în vedere cele de mai sus, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ

a) Conducerii Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Suceava, județul Suceava să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Implementarea Planului de restructurare pentru Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sasca Mică, astfel încât activitatea centrului să se desfășoare conform obiectivelor stabilite în vederea recuperării, educării, instruirii, adaptării și integrării sociale a beneficiarilor.
2. Angajarea personalului de specialitate pe posturile vacante, astfel încât să poată fi asigurate beneficiarilor servicii sociale și medicale corespunzătoare.
3. Asigurarea asistenței psihologice prin ocuparea postului vacant de psiholog sau prin contractarea serviciilor unui psiholog, având în vedere rolul psihologului în îmbunătățirea proceselor psihice (memorie, limbaj) și a stării psiho-emoționale a beneficiarilor.

b) Conducerii Centrului de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Sasca Mică, județul Suceava să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Obținerea avizelor necesare funcționării centrului, cu respectarea cadrului legal, având în vedere că la data efectuării vizitei Autorizația Sanitară de Funcționare emisă de Direcția de Sănătate Publică Suceava nu era vizată pe anul 2020.
2. Realizarea unui control medical al tuturor persoanelor care au prezentat infecție cu noul coronavirus (beneficiari și angajați) cu scopul asigurării unei bune stări de sănătate.
3. Completarea tuturor rubricilor din cadrul Registrului de evidență a episoadelor de agitație psihomotorie, precum și a ordinii de numerotare a cazurilor din Registrul de consultații la medicii specialiști.
4. Întocmirea, în conformitate cu normele legale, a formularului de consimțământ al beneficiarului/reprezentantului legal pentru îngrijire și tratamente medicale în situații excepționale.
5. Inițierea tratamentelor medicale cu informarea unui medic, având în vedere posibilele efecte secundare ale acestora, precum și situația generală de sănătate a acestor beneficiari.
6. Monitorizarea beneficiarilor din punct de vedere a posibilelor efecte adverse ale medicației psiho și neurotrope administrate.
7. Reevaluarea situației medicale a beneficiarului cu multiple episoade de auto și heteroagresiune, pentru a se stabili dacă sunt îndeplinite condițiile tratării acestuia în centru sau se impune identificarea și transferul într-un serviciu medical specializat în această patologie.
8. Efectuarea evaluărilor beneficiarilor, precum și a completării și implementării Planurilor Personalizate în acord cu prevederile Ordinului Ministerului Muncii și Justiției Sociale nr. 82 din 16 ianuarie 2019 privind aprobarea standardelor specifice minime de calitate obligatorii pentru serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilități și a Ordinului nr. 1218/2019 din 9 august 2019 pentru aprobarea Standardelor specifice minime obligatorii de calitate privind aplicarea metodei managementului de caz în protecția persoanelor adulte cu dizabilități.

9. Îmbunătățirea condițiilor de viață a beneficiarilor cu deficiențe locomotorii, prin instalarea unui sistem de “mână curentă” pe holurile frecventate de beneficiari, precum și prin accesibilizarea unor băi pentru a fi utilizate de către persoanele cu dificultăți la deplasare.
10. Efectuarea demersurilor către autoritățile competente (Casa de Asigurări de Sănătate), sau către organizații neguvernamentale, pentru înlocuirea celor 15 fotolii rulante aflate într-un grad avansat de uzură.
11. Continuarea campaniei de informare și conștientizare privind măsurile implementate în centru pentru prevenirea răspândirii SARS-CoV-2, prin intermediul ședințelor de consiliere individuală sau de grup, precum și prin intermediul materialelor tipărite (broșuri, flyere).

Bacău, 23.02.2021